

P

Příběh české hoteliérky

PONCA — ROVÁ

Eugenie

motto

Eugenie

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

Jana Poncarová
Eugenie – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

JANA PONCA— ROVÁ

Eugenie

Příběh české hoteliérky

P

Příběh české hoteliérky

**JANA
PONCA —
ROVÁ**

Eugenie

Praha 2019

Román inspirovaný příběhem
Eugenie Egertové Janečkové a hotelu Continental

Všem, jimž hotel Continental přirostl k srdci

Poděkování

Mám svolení vyprávět? Když jsem si načrtla první poznámky o osudu Eugenie Egertové Janečkové, zarazila jsem se. Věřím, že existují příběhy, které mají a chtějí být řečeny, a pak ty, jež si přejí mlčet. Rozhodla jsem se, že pokud se přede mnou zapomenutá historie hotelu a jeho půvabné majitelky začne otevírat, román dopíšu. Ve správný čas se na mém stole navršily dobové dokumenty, fotografie, filmové záběry, výstřižky z novin nebo vzpomínky pamětníků, které pomohly střípky a zdánlivě ztracené útržky poskládat do románového vyprávění.

Kniha by nikdy nevznikla bez laskavé pomoci mnoha lidí. Především děkuji Georgi Janečkovi, že souhlasil, abych o jeho mamince napsala román, nikoli životopisnou publikaci. Děkuju Earlu Ingramovi, v jehož pohostinné kuchyni v Severní Karolíně jsem si příběh poprvé vyslechla. Děkuju Markétě Formanové za první historické prameny a odkazy. Karlu Foudovi, Miroslavu Eisenhammerovi a Ivanu Rollingerovi děkuju za informace o bombardování Plzně a o pobytu americké armády. Václavu Němci, jenž se v hotelu ve čtyřicátých letech učil, děkuju za autentické a otevřené vyprávění. Mému muži Lukáši Palečkovi děkuju za archivní objevy a časté konzultace, Ivaně Sutnarové za Eugeniiny dopisy a fotografie, Tamaře Salcmanové za jména mnoha pamětníků, Natálii Eretové za pomoc s bádáním v archivu, majitelům hotelu, Richardu Markovi a Kamilo-

vi Koželuhovi, za vstřícné přijetí, a Markétě Matyášové za prohlídku celé stavby, Jiřímu Černému a jeho manželce za vzpomínky na Eugenii, Marii Hechtové za vyprávění o válečné Plzni, Martině Hudečkové za první připomínky k románu, nakladatelce Romaně Přidalové a redaktorkám Sylvii Zbraňkové a Olze Tesařové za rady a konzultace.

„Jestli jsem si prsten nechala?“ povytáhne obočí a dlouze se usměje, lícní kosti napnou kůži na tváři, která je najednou hebká a jemná. Zamíchá kávu, drží lžičku nad tmavou hladinou a čeká, dokud v ní nezmizí poslední kapka. Až pak ji položí na talířek.

V očích ji šimrá paprsek světla, tmavohnědá barva se rozzáří, je téměř zlatá. Neuhýbá pohledem. „A záleží na tom?“ zeptá se po chvíli.

Pokrčím rameny. Dívám se, jak si pokládá levou dlaň na srdce. „Uzamkla jsem všechno tady,“ říká. „Veškeré své pocity jsem si roztrídila a potom je nechala být. Jinak bych nežila.“

Přikyvuju, i když netuším, co tím myslí.

„Ten příběh se odehrál tak rychle a tak dávno, jako by ani nebyl můj. Ve válce je všechno jiné,“ potřásá hlavou a přemýšlí. „Víte, všeobecně je známý, všeobecně se o něm ví. Kdysi se o něm i mluvilo. Ale každý ho beztak vypráví jinak.“

Přiloží si okraj šálku k načervenalým rtům, přimhouří oči a napije se. Teprve když palcem setře otisk rtěnky, položí hrnek na podšálek.

„Opravdu mám vyprávět?“ nakrčí pobaveně čelo.

Zaprosím pohledem a čekám.

1.

Z galerie ji vyvedly prosklené dveře oddělující dva světy. Oba ji bavily. Za sebou nechávala klid a rozjímání, vstupovala do hluku a spěchu. Odolala pokušení ohlédnout se přes rameno a naposledy očima spočinout na obraze, z něhož tryskaly barvy. Ta modrá, sytější než letní obloha a tlumenější než vlny oceánu, ji rozkošnický pohladila v místě kolem srdce. Letmo na hrudníku přidržela teplou dlaň a potom už položila černou polobotku s pečlivě utaženou tkaničkou na mokrou dlažbu. Nadechla se. Město nad sebou rozstříklo parfém z deště, výfuků a výparů. Voněl, neškrábal v krku. Klouzala pohledem po protější budově, která ustupovala do pozadí ostatní zástavby. Patro po patře zvedala oči až ke střechám, nad nimiž se rozprostíralo nebe. Zdálo se být výš než jinde na světě. Seběhla očima zpátky ke svým nohám. Dveře se už jemně zaklaply. Na poslední chvíli se mezi obrazy prohnal dech velkoměsta, který brzy rozptýlí klimatizace. Eugenie vykročila a srovnala tempo s tepající třídou.

Po několika krocích odbočila do postranní ulice a prošla kolem pekařství, kavárny a květinářství. Zkrátila si cestu, než ji znovu pohltil bulvár. Jemně odhrnula rukáv kašmírového kabátu a zadívala se na hodinky. V galerii se zdržela. To ten obraz. Vracel ji k sobě. Ona sama by nikdy tak modrou barvu nenamíchala, tím si byla jistá. Přesto ji znala. Ten odstín se jí zapsal hluboko do nitra. Zapomněla

na něj. A dnes se znovu vyjevil. Nenápadně. V téhle zapadlé galerii, kde by ho nikdy nečekala. Odtrhávala od něj pohled a hledala slast i u jiných pláten, ale znovu ji k sobě zavolal. Vydechla a nasála do plic opět parfém – město bylo nápadité. Každý den vonělo jinak. Dnes ho okořenila vlhkost odpařující se z chodníků, listopadový chlad, vůně listí tlejícího v parku o pár bloků dál, výpary z troubících taxíků, kari a usmažená slanina, závan levandule ze saka ženy, kterou právě mījela.

Otočila se za štíhlou vysokou postavou, ale ta rychle prokličkovala mezi muži v tmavých kabátech a zahrnula za roh. Místo dívčího obličeje zahlédla svůj odraz ve výloze s koženými pásky a kabelkami. Pozastavila se sama nad sebou a údivem povytáhla obočí. Navenek vypadala jinak než ve své mysli. Pěťadvacetiletá žena s tmavými vlasy lehoučce zvlněnými kolem tváří a shrnutými z čela. Stydlivý důlek v levé tváři, když se usmívala. Tmavohnědé oči, které jiskřily, když se do nich opřely sluneční paprsky. Štíhlá a pružná postava v jemných hedvábných šatech, jejichž látka klouže mezi prsty. Pousmála se na odraz, který jí připomněl, že se čas posunul do jiných dimenzí. Dotkla se prsty stříbřitého pramene, dřív pátrala po šedinách, teď po zbývajících tmavých vlasech, které byly připomínkou toho, jak se skutečně cítila. Dnes jí bylo dobře. Uvolnila horní knoflík na kabátě a rozhrnula ho. Hedvábná smetanová halenka hřála. Mezi natěsno postavenými domy nefoukalo a poslední dešťové kapky dopadly na chodníky, když ještě postávala v galerii před obrazem. Rozhodla se, že na něj s dalším krokem už nebude myslet. Znovu do nohou chytila rytmus města, jinak by se tady pohybovat nemohla. Zajde si na sendvič a kávu. A potom se vrátí domů.

Na přechodu čekala dívka s pletí opálenou do zlatavě hnědé. Vlasy vyčesané nahoru. Eugenie si prohlížela její džíny končící těsně nad kotníky a bílé tenisky. Mladá žena si pohledu všimla a usmála se. Eugenie kývla a stočila zrak k muži s koženou aktovkou. Svíral její madlo tak pevně, až mu zbělaly klouby rukou. Pípnutí, které v pouličním hluku téměř zaniklo, a pak společně vykročili. Ráda se mezi lidmi ztrácela. Bylo to osvobozující. Ve chvíli, kdy vzhledla k blikajícím cedulím, klopýtla. Muž s brašnou ji zachytil za loket a pousmál se.

„Opatrně.“

Nepoděkovala mu. Jejím tělem trhl útržek zprávy, kterou promítali na světelné ceduli. Vlastně jen jedno slovo: „*Czechoslovakia*.“ Pro dnešek toho bylo dost. Napřed ta podivně modrá barva a teď připomínka státu, který pořád nesl stejné jméno jako tehdy, ale ona si ho ani v nejmenším neuměla představit. Zvuk velkoměsta naštěstí ztlumil lidské hlasy. I ten její, který dozníval někde uvnitř. Dnes se chce jen dívat, procházet se a pozorovat svět bez jakýchkoli vysilujících myšlenek.

Usadila se u stolku před rozměrným oknem. Lidé přecházeli v hloučcích sem a tam. Prsty si ohřívala o velký hrnek s kávou. Odmítla mléko i cukr. „Přineste mi prosím club sendvič,“ požádala servírku v bílé košili a tmavých kalhotách. Dívala se před sebe a občas stočila pohled z okna, nenápadně, odtažitě. Na druhé straně ulice provokoval novinový stánek. Obálky pestrých časopisů rozbíjely černobílé výtisky novin. Matně si pamatovala jejich vůni. Když Jiří zemřel, už neobnovila předplatné. Měla po krk všech zpráv, reportáží a článků. Jiří ji naučil číst mezi řádky. „Byla by z tebe výborná diplomatka,“ škádlil ji. „Jenže diplomat jsi tady ty,“ odpovídala a myslela si své.

„Promiňte,“ zvedla k mladé ženě oči, když před ni postavila talířek se sendvičem. „Máte denní tisk?“

„Ano. *New York Times*.“

„Pochopitelně, jak jinak,“ pousmála se. „Přinesete mi dnešní vydání?“

Žena mlčky přikývla a za chvíli Eugonii předložila noviny. Nepodívala se na ně, ale zřetelně je vedle sebe cítila. Změť černých písmenek na našedivělém papíru. Slova, která budou zítra zastaralá. Napila se kávy a stiskla rty. Potom sklouzla očima na titulní stranu. Hned pod jménem novin, vykrouženým písmem z minulého století, zahlédla slovo *Prague*. Přivřela víčka. Potom přečetla celý titulek: *Clamor in the East. Prague Party Leaders Resign*. Pokývala hlavou a schovala se za rozevřené noviny. Hlubokými nádechy uklidňovala bušící srdce.

„Komunističtí představitelé ustoupili masovým protestům a rezignovali na své posty.“ Zalistrovala na druhou stranu a hledala v dlouhém textu záchytné pojmy. Zhlédla Dubčekovo jméno. Opět na scéně, pomyslela si. Několikrát ji do očí uhodilo slovo demokracie. Protesty trvají už několik dní, dozvěděla se. Davy volají po svobodě a někteří politici, komunisti, jim sekundují. Novinář, podívala se k titulku, kdo článek psal, představoval Václava Havla.

Opřela se do křesla a zamyslela se. Havel. Přimhouřila oči. Jiří o něm hovořil. Jednou nebo dvakrát se o něm zmínil, pověděl jí, že je disident. Když nesedí za mřížemi, píše hry. Občas se prý i nějaké hrají, ale v zahraničí. Zasmála se. Doma říkali, že nejlepší věci jdou na vývoz. „Stojím před lidmi, kteří znovu pozvedli své hlavy,“ sdělil prý Dubček. Povolila úsměv a odložila noviny. To stačilo. Tyhle protesty ještě nic neznamenají. Natáhla se pro talířek s okorávajícím sendvičem, ale zase ho odstrčila.

Znovu se vrátila k novinám a listovala jimi. Komunistický režim už padl v Polsku a v Maďarsku. Zdá se, že se střední Evropou šíří lavina. Může se osvobodit i Československo? Po čtyřiceti letech?

Zavrtěla hlavou.

Zkusila potichu, neslyšně vyslovit jméno, které ji svědčelo na jazyku. „Praha.“ Jestli se někde cítila dobře, tak tam. Praha jí dokázala ze zápěstí strhnout neviditelná pouta. Alespoň tenkrát. Utíkala do jejích ulic, když už ji stěny vysoké stavby nedaleko plzeňského náměstí příliš tísnily. Hotel klamal svou vizáží. Zvenku byl majestátní a zdobný. Uvnitř dýchal funkcionalismem. Potrásla hlavou. Tolik se toho změnilo. Pamatovala si interiér tak, jak ho opouštěla. Místy byl ještě ušmudlaný od válečného prachu.

Zaplatila za sendvič, z něhož neukousla, a odstrčila hrnek se studenou kávou. Zvykla si na ni. Chutnala jinak než doma. Ale byla lepší než válečná cikorka ovoněná pár zrnky vyčichlé výběrové kávy, která se v hotelu vařila na konci války.

Zastavila se na okraji chodníku, na obrubníku se ještě držely mokré skvrny po dešti, a zamávala na projíždějící taxík. Nasedla, nadiktovala adresu svého domu a otočila pohled k okénku. Nikdy s řidiči nemluvila, děsila se toho, že po první větě rozpozná jejich středoevropský akcent a potom zjistí, že ji veze emigrant. Nechtěla si připomínat nic z toho, co zůstalo za tmavomodrým oceánem. Stud. Chlad. Odtazitost. To všechno už bylo pryč.

Stiskla mosaznou kliku na dveřích svého tichého domu a pak svižně odkráčela dlouhou prosvětlenou chodbou ke stolku s telefonem. Podívala se na hodinky. George už bude vzhůru, pomyslela si. Byl druhorozený, ale v její mysli se zjevoval vždy první. Až za ním postával Emanuel se svým podivínským výrazem.

„Dobré ráno,“ ozval se na druhé straně nakřápnutý rozespalý hlas.

„Georgi?“

„Ano, mami?“

„Sleduješ, co se děje v Československu?“ zeptala se odhodlaně.

„Trochu. Děláme teď na nové knize. Probírám se tunami fotek a vybírám ty nejlepší a potom musím připravit popisky, jde mi z toho hlava kolem...“

„Georgi!“ skočila mu do řeči. „Zapni si televizi. Nebo rádio. Něco se děje,“ ztišila hlas a z dálky zaslechla svá slova. „Asi se...,“ neslyšně si odkašlala, „...asi se vrátíme.“

„Není to předčasné?“

„Nevím,“ pokrčila rameny a zavěšila.

Rozhlížela se po obývacím pokoji. Těkala očima z květinových závěsů na obrazy a fotografie. Jiří kdesi v Jižní Americe na diplomatické misi, ona s dětmi v Thajsku před jedním z buddhistických chrámů, slavnostní recepcce, když vysloužilému diplomatovi předávali čestné občanství města New York. Přešla k bílým rámcům a z jednoho prstem setřela našedlá smítka prachu. Přidržela se oběma rukama opěradla semišového ušáku.

Zavřela oči. Ve tmě ševalilo listí. Zaslechla své kroky, jak doznívají na chladných kamenných schodech. Z posledního mezipatra jich vedlo devatenáct. V tolika letech ji do hotelu přivedli jako uplakanou nevěstu. Naposledy je sešla před čtyřiačtyřiceti lety. Netuší, jestli se bude vracet ráda.

2.

Prudce vydechla a na kratičkou chvíli odfoukla záclonu spletenou z jemných smetanových nitek. Prsty se opírala o široký mramorový parapet, který zůstával studený, i když kamna v rohu pokoje doutnala od rána. Úzkou místnost zahřívala tři dívčí těla. Eugenie se dlouhým štíhlým ukazováčkem dotkla ledového skla, jež na chvíli zadrželo vlhkost jejího dechu. Bílým měsíčkem nehtu vykreslila srdce a pozorovala ho, dokud teplo nepřepřalo chlad a malůvka nezmizela ve ztracenu.

Nad Kutnou Horou se pohupovala šedavá oblaka, která zatím nepropustila ani jednu sněhovou vločku. Bytná, u níž se dívky v září sešly, aby se vmáčkly do jednoho pokojíčku, od rána potřásala hlavou a očekávala další chumelenici. „Až přijdete z vyučování, zalezte si s úkoly ke kamnům. Co nevidět se začne sypat sníh,“ lamentovala. Dívky se na sebe podívaly, tiše se uchechtly a zmizely za tmavozelenými dveřmi. Jarmila se stočila do klubíčka v křesle u kamen a listovala francouzskou mluvnicí, vzdychala přitom a co chvíli přivírala oči. Karla se usadila za psacím stolem a ležila si nehty jelenicí.

Eugenie poslouchala líné šumění, do něhož občas zapraskalo dubové poleno. Vzduch v pokoji byl prosycený škvařící se smolou, mýdlem a vůní bělostné dívčí kůže. O patro výš vrzly dveře. Za chvíli někdo dupavě seběhl schody. Kdyby bylo léto, vyklonily by se zvědavě z okna, aby se

podívaly, jestli je to tmavovlasý Kristián nebo světlovlasý Hubert. Ten první se líbil všem, vyzábělý a trochu pihovatý dlouhán, jemuž Jarmila přezdívala Hubertus, učaroval jen Karle.

„Už sněží?“ zívla Jarmila.

Karla si opřela nahrbená záda o přísně rovné opěradlo židle, protáhla se a zapředla jako kočka rozvalující se na prahu, do něhož celý den hřálo slunce.

„Geňo! Jsi hluchá? Ptala jsem se, jestli sněží,“ připomněla se Jarmila.

Eugenie zdvihla oči od chodníku. Zadívala se k malému parčíku se sochou Karla Havlíčka Borovského, kolem níž na podzim, když se s městem teprve seznamovala, rozkvétaly afrikány a macešky s květy připomínajícími barevná motýlí křídla. Ke Královské stezce, jež vedla kolem trati, nedohlédla. Na podzim tady rozkošnický voněly stromy, a tak se tu procházela každé volné odpoledne. Většinou se zastavila u tváře vytesané do pískovcové stěny. Prohlížela si rysy Jaroslava Vrchlického a hledala v nich touhu, kterou ten starý muž musel cítit. „Za trochu lásky,“ špitla oknu. Sklo se znovu potáhlo jejím dechem.

„Co si tam mumláš?“ zabručela Jarmila. „S tebou dneska vážně není řeč.“

Eugenie se lehce pousmála. Část jejího obličeje zůstávala strnulá, ale koutky rtů se jemně zvedly. „Poslechni, já holka nevím, jak to děláš, že se usmíváš a neusmíváš. Už se v tobě moc nevyznám,“ řekl o posledních prázdninách strýček, když jí mával z lokomotivy. I on se proměnil. Knír, vždycky tak pečlivě nakroucený, mu padal ke rtům. Tmavé vlasy pokryla popelavá barva a později připomínaly sněh. Už Eugenie nepohoupal na kolenou a neštípl ji do tváře.

„Říkala jsem, že nemám ráda, když mě oslovuješ Geňo.

Zní to jako podivné cikánské jméno. A navíc klučičí. Jsem Eugenie.“ Natočila se bokem do místnosti a přejela očima nepořádek. Dveře od skříně byly pootevřené a visely na nich barevné šátky, šály a rukavice. Kolem postelí se povalovaly odložené učebnice a několik čísel časopisů s poslední módou, které měly na rozdíl od sešitů a knih ohmatané rohy. Dívky si je prohlížely pořád dokola.

„A já, slečinka musí mít něco extra!“ Jarmila ohrnula horní ret, až se jí na chvíli dotkla nosu, pořád ještě zarudlého z cesty ze školy.

„Děvčata, nekažte mi tady poslední dny malichernostmi. Pojd'te si radši zopakovat časování slovesa *avoir*,“ navrhla Karla. „Beztak si na nás Pomeranč brousí zuby.“ Všechny tři vzdychly. Pomeranč přezdívaly slečně Moulisové, která pod dlouhou tvídovou sukní nosila silné hrubé punčochy. Barvou připomínaly citrus, stejně jako většina jejích svetrů, do nichž by se vešla dvakrát.

„*Il ne neige pas*,“ odpověděla Eugenie a shrnula záclonu. Rukou se dotkla mosazné kliky, která zastudila tak prudce, že chlad prolétl celým jejím tělem. Sedla si ke svému stolu a z hnědé aktovky vytáhla sešit s modrými deskami. Opatrně ho rozložila před sebou a rozevřela v místě, kde ukrýval drobnou fotografii, jejíž pravý roh se začínal třepit. Strýček se na ni laskavě díval. Od víček se mu rozbíhaly silné rýhy. Od pravého oka jen tři, od levého pět. A mezi nimi drobné vrásky, jichž se nikdy nedopočítala. Zdálo se, že jedno obočí má zvednuté výš než druhé, u kořene nosu se vytlačily dvě hluboké čáry. Mírně se usmíval, i když rty zůstávaly pevně semknuté.

Zatoulala se pohledem znovu k oknu a odtud do letního dne před deseti lety. Nebylo jí víc než šest. Kolena měla otlačená od klečení, oči zarudlé pláčem. Matka se

k ní natáhla, naposledy pleskla rukou na zadek a potom jí konečně dovolila vyběhnout ven. Slunce už se sklánělo k horizontu, do něhož vbíhaly lesknoucí se koleje.

„Jdi si teď trucovat někam jinam, ať už tě nemám na očích,“ doprovodil ji matčin hlas. Zastavila se na okraji peronu a zvědavě pozorovala dámy v dlouhých sukních, jak přecházely sem a tam, většina z nich se opírala o muže, někteří se na malou holčičku usmívali. Eugenie musela zaklonit hlavu, aby si mohla prohlédnout jejich obličej s velkými nosy a ztuhlými kníry. Z hostince, kde cinkaly püllitry a odkud se linula vůně horkých párků, zaslechla otcův důrazný hlas napomínající jednoho z těch vyhublých kluků, jimž říkal „pingl“. Ptala se na to jméno strýčka, připadalo jí podivné, ale on jen potřásl hlavou a vysvětloval, že se tak kluci nejmenují, že táta jim tak říká proto, že si jejich skutečná jména nechce zapamatovat. Ted' se u ní zastavil jeden pár. Krásná paní s plavými vlasy vyčesanými do vysokého drdolu se k ní sklonila. „Taková hezká holčička, a ona plakala?“ Eugenie přikývla a nový vzlyk se natlačil do krku. Spolkla ho společně s neznámým pocitem, který jí do tváře vehnal pohled pána, jenž tu usměvavou ženu doprovázel. V jeho tmavých očích se odrazilo letní nebe. Eugenie zašimralo v bříšku, sklopila před jeho pohledem zrak. A v tu chvíli se to stalo, pán vykročil a smýkl svou černou podrážkou o Eugeniein narůžovělý střevíček. Zůstala po něm temná šmouha, která holčičce znovu vehnala slzy do koutků očí, odkud kapaly na ruměné tváře.

„Evženko,“ zavolal chraplavý hlas.

„Strýčku!“ Rozběhla se k útlé postavě v tmavomodrém saku. Přitiskla se k jeho ruce, která voněla po kouři, jenž za sebou nechávaly uhánějící lokomotivy.

„Ty jsi zase plakala? Copak trápí ta mandlová očička?“

Ukázala na střevíček. Strýček se rozesmál, přiklekl k Eugenii a čistým kapesníkem drhnul botu, dokud šmouha nezmizela.

„A je po starosti,“ rozesmál se.

„Není,“ zavrtěla hlavou Eugenie.

„Děvčátko, co ještě?“ Zašimral ji špičkou kníru na tváři, ale tentokrát se nerozesmála.

„Maminka se zlobí. Nejsem hodná. Hrbila jsem se u stolu, když jsme jedli. Upadla mi vidlička na zem a...“ rozvzlykala se. Odněl ji v náruči k lavičce a houpal ji na kolenou, dokud neukápla poslední slza.

Když se s ním na sklonku letošního léta loučila, naučeným způsobem zadržela slzy v krku. „Ovládej se přece,“ slyšela od matky mnohokrát. „Takhle uřvaná jsi ošklivá. Nechoď ven, dokud bude vidět, že jsi vyváděla. Nikdo na to není zvědavý.“ A tak si navykla vzlyky polykat. Napřed to bylo těžké, knedlík v krku ji dával, ale postupně se zmenšoval. Teď byl docela maličký.

„Strýčku,“ řekla tiše a podala mu ruku. Stiskl ji.

„Jsi slečna, Eugenie. Kdybych tě neznal od malička, už bych před tebou smekl klobouk.“

„Nechce se mi, strýčku,“ přiznala.

„Mysli na to, že se naučíš něco nového! Jdeš přece do školy.“

„Ale do dívčí! Co se tam budu učit? Trochu literatury, trochu francouzštiny, hodně vaření, stolování a takové ty pitomosti.“

„Evženko,“ pokáral ji, ale koutky ho prozradily. Eugenie si přála, aby se rozesmál a ona s ním. Když byla menší, polechtal ji na bříšku a ona se řehtala radostí.

„Chtěla bych se učit angličtinu. Zeměpis. A taky umění,“ ztišila hlas. „Občas tátovi tajně nahlížím do novin, kde se

píše o malířích. On pořád sní o tom, že si jejich obrazy jednou pověsí do nové restaurace, až si na ně našetří.“

Strýček pokýval hlavou. „Každý o něčem sníme.“

„Já o cestování,“ vyhrkla Eugenie, ale vzápětí se zastyděla. „Musím jít. Otec čeká.“

„Tumáš,“ vtiskl jí do ruky fotografii. „Abys věděla, až ti bude smutno, že máš strýčka, který na tebe myslí. A třeba tu fotku najdeš, až na mě zapomeneš.“

„Na tebe, strýčku?“ podivila se Eugenie.

Jarmila pořád špitala francouzská slovíčka. Karla odložila časopis a zívala nad náčrty svých vlastních modelů, které úsporně vytvářela v miniaturní velikosti a tužkou, takže pak všem podávala obšírné vysvětlení o barvách, vzorech nebo materiálu. „Hedvábí! Tohle bude z nejlepšího hedvábí,“ vykřikla zničehonic.

Eugenie se ještě jednou zadívala na fotografii a potom ji otočila. „Nebud' melancholická, Evženko,“ připsal strýček tmavomodrým inkoustem. Když tohle zvláštní slovo četla poprvé, netušila, co znamená. V přízemí dívčí školy (jak to označení nenáviděla) ale byla knihovna. Mezi kuchařkami a příručkami, jak se stát dobrou hospodyní, se schovávalo i pár zajímavých knih – třeba slovník cizích slov. Nalistovala písmeno M. A poučila se.

„Jdu se trochu projít na čerstvý vzduch, nebo se tady z těch francouzských slovíček a hedvábných výkřiků zalknu,“ prohlásila a natáhla se do skříně pro kabát.

„Aby tě neubýlo,“ načepýřila se Jarmila. „A předpokládám, že chceš jít sama.“

Eugenie se otočila ve dveřích a jemně nadzvedla pravý koutek pootevřených rtů.

Neodpověděla.

3.

Proběhla kolem parčíku, protáhla se myší dírou, tak s děvčaty říkaly průchodu ve starých hradbách, a vydala se nahoru ke kolejím a stromům. Mezi mraky prokukovalo modré nebe, mnohem bledší než v létě, a větve šplhající vysoko k oblakům se třpytily námrazou. Kráčela svižně proti proudu říčky Vrchlice. Po pravé straně se tyčil chrám svaté Barbory. Chůze zahřívala tělo a tváře, do nichž štípal mráz, jí zrudly. Naproti vykračovaly dvě dámy, které se na ni rozněžněle usmály. „Snad nejdete daleko, slečno, brzy se bude stmívat.“ Zavrtěla hlavou a ohlédla se za nimi. Všimla si, že se na ni starší lidé, ženy i muži, často usmívají. Občas pronesli něco o pěkné tvářičce. Eugenie se při takových poznámkách naučila nečervenat. Přemítala nad tím, proč o ní její matka ještě o prázdninách mluvila jako o holce s nesouměrným obličejem a tuctovými vlasy.

„Jestli je na tobě něco zajímavého, jsou to oči. Barvu jsi zdělila po otci, dlouhé řasy po mně. Hleď se je naučit používat taky na něco jiného než na to ustavičné bulení,“ říkala. „A nehrb se. Hrbatá se nevdáš. Pamatuj si, že vdát se bude tvoje jediná spása.“

Tomu rozuměla. Než ji poslali na dívčí školu, zmínila se o obchodní akademii, když o gymnáziu už mluvit nesměla. Otec se na ni úkosem podíval a odfrkl. „A co bys chtěla dělat? Hrbit se nad účetními knihami? Neblázni. Vdáš se. A dobře!“

Otrásla se a přidala do kroku. Ještě patnáct statných stromů a bude u reliéfu básníka, který nepřítomně hledí ke kolejm. Třeba touží po tom ujet, stejně jako ona. Jeho kamenné oči zíraly na Eugenii s němou výčitkou: Ty ještě můžeš, jsi mladá a máš svižné tělo. Krátce se zasmála. „To je hloupost. Jsem nadobro spoutaná, stejně jako ty,“ vydechla a její slova rozvířila vzduch. Potom se otočila na podpatku a spěchala zpátky. Kolem chrámu se rozsvěcovaly první lampy. Přitáhly její pohled a zrychlily tep jejího srdce. Přece jen tam ještě bude. Vyhlížela ho z okna, ale dnes musel být rychlejší a protáhnout vozík kolem jejich domku o pár minut dřív.

Když procházela úzkou ulicí lemovanou obchůdky, kavárničkami a cukrárnou, zpomalila krok. Nebe tmavlo a vystupovaly na něm první hvězdy, stydlivě zářily jako pokaždé na začátku noci. Znovu a znovu se osmělovaly. Dnes se osměl i ona. Přesvědčila se, že ji v kapse kabátku studí mince, kterou si sem schovala už včera.

Dláždění znovu odkrylo své kostky. Lidé, kteří spěchali sem a tam, zbytky sněhu zašlapali do mezírek, takže vznikla zajímavá mozaika. Chrám byl už na dohled. Do ulice dýchalo teplo kavárny, protože nepozorný host nedovřel dveře. Nad stánkem ověšeným jmelím a smrkovými větvemi visel odér svařeného vína a hřebíčku. Do kamenných stěn starých domů se vpíjelo žlutavé světlo lamp. Zdály se proto teplejší než tmavé kouty. Mráz zalézal za nehty stejně jako sníh mezi spáry dláždění. Eugenii ale polévalo horko. Na duši ji zahřívala blaženost, protože ho viděla.

Postával v oparu. Od pasu dolů schovaný za vozíkem, z něhož se kouřilo. Kučeravé vlasy se všechny nevešly pod pletenou čepici a škádlily ho na čele. V jedné ruce držel velikou lžící, která svým tvarem připomínala lopatku na

uhlí, co chvíli s ní prohrábl kaštany, jimž už popraskala lesklá slupka a odkryly tak svoji měkkost a křehkost. Eugenie se dívala do jeho tváře s vysoko posazenými lícními kostmi. Úzké obočí se klenulo nad modrýma očima. Nos vystupoval od kořene nejdřív rovně, pak se jemně zahýbal. Ten nos ji fascinoval snad ještě víc než ústa. Dolní i horní ret se zdály stejné, ale protože kolem něho procházela už snad posté, věděla, že horní je maličko širší.

Všiml si, že ho pozoruje. Podíval se jejím směrem, ale oči rychle odtáhl. Usmíval se na zákaznici, která si poručila plný kornout. Vtiskla mu do rukou stříbrný peníz, kaštany podala dítěti zachumlanému do šály, popadla ho za ruku a spěchali pryč.

„Ted', nebo nikdy,“ pomyslela si Eugenie. Neslyšně si odkašlala, narovнала se a vykročila k němu. Připadalo jí, že se kostky pod jejíma nohama pohupují a že každou chvíli upadne. Koutkem oka se zadívala na chrám. Světlo lamp neobsáhlo jeho velikost, a tak se špičky věží ztrácely ve tmě.

„Dobrý večer,“ pozdravil ji a usmál se. „Budete si přát?“

„Prosím malý kornout.“

Mlčky prohrábl mísu s kaštany, naplnil papír a podával ho Eugenie. Mezitím si stáhla rukavici, tak jak si to předtím naplánovala. Konečky jejích prstů hořely. Natáhla se k němu. V dlani ji zahřál kornout. Ukazováčkem přejela po kůži chlapcovy ruky. Rychle zvedl oči, které klopil ke kaštanům, k dívce naproti sobě. V modrém světle zahlédla úlek a překvapení. Vytrhla mu kornout a spěšně odcházela.

Po pár krocích se pootočila. Díval se. Měkký pohled se k ní rozbíhal zmrzlou ulicí, po níž kráčela netečná prochládlá těla. Nikdo nepostřehl, že se dívka v tmavém kabátě a červených rukavičkách rozplývá v mladíkově pohledu,

zatímco on zkřehlýma rukama obrací poslední várku pečených kaštanů a choulí se nad nimi ve vlněném svetru, který celou zimu vsakuje kouř nasládlého dřeva. Potom zmizel v oblaku páry. Přiložil. Pomalu se otočila zády k chrámu a ulice ji vedla zpátky do jejího světa.

Přivoněla si k ukazováčku, jímž se dotkla hřbetu chlapcovy ruky. Necítila vůbec nic. Slíbila si ale, že si zapamatuje pohled, který na chvíli rozmrazil led v kutnohorské ulici. V uších jí v tu chvíli zazvonil matčin hlas. Neslyšela její slova, ale dobře jim porozuměla. Položila kornout s kaštanů na patník s vysokou sněhovou čepicí. Doufala, že si ho někdo vyzvedne dřív, než tudy hoch potlačí svůj vozík.

„Hlavně nebud' melancholická," připomněla si.

4.

„*Il neige*,“ špitla Eugenie do prostoru mezi okenicí a krajkovou záclonou. Potom uhladila záhyby závěsů z tlumeně červené látky a otočila se k prostřenému stolu. Dnes zapálí novoroční svíčku. Sní polévku a vepřovou pečení z porcelánových talířů s nazdobenými okraji. Pozítří pojede zase do Kutné Hory. Pousmála se.

„Hovoříš francouzsky, Eugenie?“ zvedl otec oči od knihy a odložil ji na kávový stolek. Všimla si, že ji otevřel na straně vyobrazující římskou nebo řeckou sochu bez ruky. Eugenie nebyla v umění tak zběhlá, aby hádala letopočet, natož autora.

„Říkala jsem, že sněží,“ vyhnula se odpovědi.

„Jak se francouzsky řekne, že sněží?“

„Netuším,“ pokrčila rameny.

„Aha. Tak si dohledej slovíčko v učebnici. S prostřením stolu jsi už hotová?“ stáhl obočí ke kořenu nosu a zahleděl se k sněhobílému ubrusu. Den byl příliš zamračený na to, aby se oknem protáhlo světlo a odrazilo se od stříbrných vidliček a lžiček, nad nimiž se matka vždy rozplývala a nezapomněla dodat, že jsou z její výbavy. Jako kdyby na tom po letech společného soužití záleželo.

Zahleděla se na otcovo svraštělé čelo, které se vyhládilo jen v jediném okamžiku, když se kochal – tak tomu říkal – uměleckými díly. Miloval obrazy. Jednou za čas se vypravil do Prahy, kde obcházel výstavy, a naposledy vzal

Eugenii s sebou. „Aby ses otrkala, budeš to potřebovat.“ Netušila, co tím myslí, ale výlet ji vytrhl z unylosti nádražní restaurace.

Do okenic uhodil rozladěný akord, který o koleje zahrála brzdící lokomotiva. Neviditelné ledové prsty stiskly Eugeniino srdce. Zamrkala, aby zahнала slzy. Jindy by běžela k oknu, jestli z toho velkého hučícího stroje vyhlédnou laskavé oči a mrknou na ni. Udržela své nohy na silném koberci s velikými rudými květy.

Strýček už není.

„Proč jste mi nenapsali?“ vyhrkla, když před několika dny, těsně po jejím příjezdu, matka suše pronesla, že strýčka už neuvidí. Oči klopila k ledové podlaze, na níž postávala v tenkých světlých punčochách.

Pokrčila rameny a zúžila oči. „Ve škole se máš soustředit na učení. Není to zrovna laciné, Eugenie. A ty víš, že je pro otce důležité, abys brzy dostudovala.“

Dívka zavrtěla hlavou. Polykala slzy a v jednu chvíli si myslela, že se zalkne nebo je nechá vytrysknout a pokropí jimi matčiny odtažené ruce, které zvedla před hrudník, jako by se před smutkem své dcery chtěla bránit. Místo toho sáhla do kapsy u kabátu a nahmatala útlý svazek básní. Pořídila knížečku v knihkupectví v úzké uličce hned naproti klášteru Voršilek. Kdyby přivřela oči, vybavila by si vůni zaprášeného papíru, která se linula z koutku, jenž nahrbený majitel vyčlenil použitým knihám. Nechal ji, aby hodinu postávala před regály a listovala jedním výtiskem za druhým. Tady nakoupila všechny tři vánoční dárky. Publikaci o antickém umění pro otce. *Povídky malostranské* pro matku, která pořád vzdychala po „staré“ Praze. Vrchlického básně pro strýčka.

„Nemůžeš za ním jít,“ řekla matka. „Před měsícem umřel.“

Hleděla na svou dceru, jak stojí zutá v tmavé chodbě a ve zkrěhlých prstech svírá zavazadlo. Neustoupila.

Eugenie zírala na její strnulou tvář. Chlad nevytápěné předsíně se jí hrnul do celého těla. Nohy ji studily, ale nedokázala se pohnout z místa. Uteče, napadlo ji. Poběží ke strýčkovu domku a přesvědčí se, že je prázdný.

Vší silou polkla a neslyšně se nadechla. „Dobře. Půjdu se místo toho projít.“

Matka lehce zdvihla obočí. „Přijď k obědu.“

Až když vyšla z nádraží a zahrnula za roh, kam od nich nebylo vidět, rozběhla se. Utíkala úzkou cestičkou mezi závěsemi sněhu. Strýčkův domek se krčil až na konci ulice. Střechu přikrývala čepice sněhu. Komín studeně vyčuloval a nevypustil ani obláček dýmu. Od vrátek k zápraží nevedly žádné stopy. Opatrně našlapovala v hluboké bílé vrstvě, která ji studila do kotníků. Klika byla ledová a nepovolila. Nahlédla zamženou okenicí dovnitř. V úzké místnosti, kde strýček vždy v neděli odpočíval na kavalci, bylo šero a prázdné. Na stole zahlédla hrnek a úhledně poskládané noviny. Zabořila dlaně do sněhu na parapetu a zkréhlé prsty jí ohřívaly kapající slzy. Domů se vrátila nejdelší cestou, obličej vystavovala severáku, který se od polí zatoulal do města. Tváře jí zčervenaly a oči se vysušily, než znovu vstoupila do chladné předsíně. Matka nalévala polévku a nikdo už se o strýčkovi nezmínil. Eugenie schovala knížečku mezi prádlo, aby si ji s sebou odvezla zpátky do Kutné Hory. Tam se vypláče a vydechne, slíbila si.

I teď, o pár dnů později, matka přinášela velkou mísu hovězí polévky. „Doufám, že je prostřeno,“ zahleděla se na stůl. „Arnošte?“ zvedla obočí.

„Prostřeno je. Ale špatně!“ vykřikl. „Eugenie! Kam má směřovat ostří nože?“

„Směrem k talíři.“

„A proč na našem stole civí od talíře?“

Eugenii se do tváře natlačila červeň. Všimla si matčina pichlavého pohledu. Její namodralé oči přísně těkaly po stole a hledaly další chyby.

„Zamyslela jsem se a položila je špatně,“ odpověděla Eugenie a opatrně všechny tři nože přetočila na správnou stranu.

„Zamyslela?“ Matka z ní nespouštěla oči a při tom pokládala mísu doprostřed stolu. „Jestli máš čas na přemýšlení, pravděpodobně už sis vyžehlila a vyskládala výbavu do skříně.“ Při slově výbava zatlačila na hlas, kdyby ho psala, zaryla by perem hluboko do papíru, snad by ho i protrhla. Eugenii připadalo, jako kdyby vzala ledové a tupé nože ze stolu a zabodla je do jejího srdce.

Připomínka vánočního večera se pořád ještě vznášela ve vzduchu. Eugenie nedokázala zadržet slzy, když z papíru vymotala vyšívání dečky a několik ručníků. Zatím bez monogramu. „Ten si teprve vyšiješ,“ podívala se matka na otce. Ten se pousmál a přikývl. Eugenie těkala očima z jednoho na druhého, ale nic víc neprozradil ani jejich hlas, ani posunek nebo neuhlídaný výraz v obličeji. Věděla, že i když se zeptá, odpoví jen ticho, v horším případě matčin úšklebek.

Zhluboka se nadechla. „Ano. Ručníky i dečky jsou už na svém místě,“ stála u stolu a podávala otci krabičku zápalů, aby rozsvítil novoroční svíčku, až si všichni konečně sednou za stůl. „Stejně ale nerozumím tomu, proč tak brzy,“ neuhlídala svůj hlas.

„Brzy?“ Matce rozčilením poskočil hlas. „Holčičko, bude

ti sedmnáct. Čekají tě už jen dva roky školy – snad se za tu dobu aspoň naučíš, jak správně položit příbory – a potom se budeš přece vdávat.“

Přece vdávat. Tím nožem, který Eugenii uvízl v srdci, někdo neurvale zakroutil. „Vdávat? Ty ses přece taky vdávala až po dvacítce,“ zamyslela se a zkoušela si vzpomenout na letopočet pod svatební fotografií svých rodičů.

„Hm,“ stiskla matka rty. „Nalij polévku. A dej si pozor, z jaké strany nás obsloužíš,“ poručila a počkala, až Eugenie vstane a proplete prsty kolem naběračky. „Víš, holčičko, máš tmavé vlasy. A je obecně známo, že tmavovlásky brzy šediví. Až se ti objeví první bílý vlas, bude už pozdě. Nikdo tě chtít nebude. A to může být docela dobře krátce po dvacítce.“

Polévku snědli mlčky. U pečeně se otec vrátil ke knize, kterou přinesl Ježíšek. „Jednou bych se jel podívat do Atén,“ zasníl se. „Nebo aspoň do Paříže,“ dodal a utřel si ubrouskem koutky úst, než se s přivřenýma očima napil piva.

„Eugenie,“ obrátil se k dceři, když odnosila nádobí ze stolu a nalévala kávu z pravé strany, „pozítří odjíždíš. Sedni si naproti mně. Trochu si tě přezkouším.“

Dívka si jemně opřela záda o vysoké opěradlo židle a dlaně složila do klína. Hleděla na otce, bradu mírně sklopenou. Pravidelným dechem tlumila úder srdce. Pokud neodpoví správně, otec se rozčílí. Posledně mu zaskočil lok kávy. Ráda by se teď rozesmála. Tvářil se vážně. Čelo zvrásněné, obočí stažené. Stiskla raději rty, protože na jazyku cítila otázku: K čemu to všechno bude dobré? Pokud se vdá, stejně otcovu restauraci nepřevzme.

„Pověz mi, co víš o polévkách.“

V duchu si rychle prolistovala poznámky, které jim diktovala boubelatá slečna Zítková, jejíž očka byla překvapivě

bystrá a dokázala ve třídě třiceti dívek pokaždé zaměřit nepravost, jak pojmenovávala všechno zakázané – psaníčka zmačkaná do malé kuličky, výstřižek z časopisu nebo jen neslyšné zachichotání.

Narovnala se a nadechla se. „Polévka je odvar z masa nebo různých zelenin, hub a luštěnin. Dále se vaří z ryb, želv, vajec, piva, vína nebo z některých druhů ovoce. Existují také polévky studené, které se podávají zejména v létě,“ přivřela oči, aby se odpoutala od té ponižující situace, kdy svému otci zase předřikává látku, on přikyvuje, občas usrkne kávu a v jeho zastřených očích se odehrává příběh, o němž nemá Eugenie ani tušení. „Do polévek se dává přídatek, to je například maso, zelenina, luštěniny nebo brambory. Další možností je zavářka, mezi tu spadají nudle, knedlíčky, krupice či strouhání. Známe také polévky s takzvanou vložkou. Tou se rozumí svítek či dušená rýže.“

„A dušené kroupy,“ doplnil otec.

Matka si zakryla ústa rukou. Zívala. Teď odejde, pomyslela si Eugenie a začala monotónně odříkávat další poučky slečny Zítkové. „Dobrá polévka má být výživná, lehce stravitelná a chutná.“ Při posledním slově zmizel cíp matčiny sváteční sukně mezi dveřmi a otec pokynul, aby zmlkla.

„To stačí. Polévky umíš. Kdo vás učí?“

„Slečna Zítková,“ odpověděla Eugenie a neubránila se nakrčenému čelu.

„Hm. Dobře,“ otec vstal a poodešel k oknu. Odhrnul záclonu a do místnosti nakouklo lednové pošmourné světlo. Šed' oblohy splývala se sněhem, jehož bělost zakryly droboučké saze, které ze svého chřtánu chrlily parní lokomotivy.

„Trápí tě ta výbava?“ zeptal se, aniž by se k dceři otočil.

„Ano,“ přiznala Eugenie.

„Nedělej si s tím zatím starosti. A už vůbec neměj strach ze ženicha. Ono to vše dobře dopadne. Ted' zavolej Andulu, ať sklídí zbytek ze stolu a umyje nádobí. Jdi si opakovat francouzská slovíčka.“

„Tati,“ osmělila si Eugenie, když stála mezi dveřmi. „Proč ti tolik záleží na tom, abych mluvila francouzsky?“

„Má to své důvody. Třetího odjedeme brzy ráno. Mám nějaké vyřizování v Praze.“